

Volyni». *Aktualni problemy krainoznavchoi nauky: materialy II Mizhnar. nauk.-prakt. inter-net-konferentsii* (m. Lutsk, 14–15 travnia 2015 r.) / za red. V. Y. Lazhnika. Lutsk: Vezha-Druk, p. 164–168 (in Ukrainian).

3. Liubitseva, O. O. (2003). *Metodyka rozrobky turiv. Navchalnyi posibnyk*. Kyiv: Alterpres, 104 p. (in Ukrainian).

4. Putevoditel' po Francii. URL: <http://frenchtrip.ru/cities> (in Russian).

5. Smal, I. V. Turystychni resursy svitu. URL: http://tourlib.net/books_ukr/smal0.htm (in Ukrainian).

6. Shevchuk, V. M., Burshtynska, Kh. V. (2013). Rozroblennia turystychnoho marshrutu «Shliakhamy kniazia Leva» zasobamy HIS. *Heodeziia, kartohrafiia i aerofotoznimannia: mizhvidomchyi nauk.- tekhn. zb, vyp. 78*, p. 111–119 (in Ukrainian).

Матеріал надійшов до редакції 10.04.2022 р.

УДК 32:130.2]:352.075(477.82-25)

Наталія Пальоха,

аспірантка факультету міжнародних відносин,

Волинський національний університет імені Лесі Українки,

palokha.nataliia@nu.edu.ua

ORCID ID: 0000-0001-7938-5836

DOI

УПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРКУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ В ЛУЦЬКІЙ МІСЬКІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ

У статті досліджено культурну дипломатію як інструмент «м'якої сили», що визнається все актуальнішим напрямом державної політики у зв'язку з необхідністю оперативно вирішувати питання національної безпеки, позитивного міжнародного іміджу, налагодження глобальних комунікацій. Інституціалізація культурної дипломатії є умовою формування політики культурної дипломатії як системної та цілеспрямованої активності, яка, з одного боку, впливатиме на питання національної безпеки й міжнародного іміджу, а з іншого – відкриє перспективи соціально-культурного та економічного розвитку держави, позитивно позначиться на внутрішній політичній стабільності, спроможності бачити й планувати майбутнє. Особливу увагу приділено питанню ефективності інтеркультурної політики шляхом реалізації Програми Ради Європи «Інтеркультурні міста» Луцької

міської територіальної громади, так і світу загалом. Різноманітність стала невід'ємною частиною сучасного суспільства та особливо відчутна в міському середовищі. Рада Європи й міста-партнери розробили та визнали інтеркультурний підхід до інтеграції й інклюзивності, який дає змогу поставити різноманітність на службу розвитку особистості та суспільства. Окреснена тема є актуальною потребою й вимогою часу, оскільки сприяє справедливості та згуртованості в культурно різноманітних суспільствах.

Ключові слова: культурна дипломатія, інтеркультурна політика; програма Ради Європи «Інтеркультурні міста»; рівність; культурне різноманіття.

Nataliia Palokha,

Lesya Ukrainka Volyn National University,

ORCID ID: 0000-0001-7938-5836

IMPLEMENTATION OF INTERCULTURAL POLICY IN LUTSK CITY TERRITORIAL COMMUNITY

The article is devoted to the study of cultural diplomacy as a «soft power» instrument. It is regarded to be an increasingly important area of public policy due to the need to address issues of national security quickly, positive international image, and global communications. Institutionalization of cultural diplomacy is a condition to form cultural diplomacy policy as a systematic and purposeful activity, which, on the one hand, will affect national security and international image, and on the other it will open prospects for socio-cultural and economic development, positively affect domestic political stability, ability to see and plan the future. The Council of Europe, Lutsk city territorial community and the world as a whole pay particular attention to the effectiveness of intercultural policy through the implementation of the Intercultural Cities Programme. Diversity has become an integral part of modern society and is especially felt in the urban environment. The Council of Europe and partner cities have developed and recognized an intercultural approach to integration and inclusiveness that allows cities to put diversity at the service of personal and societal development. The topic is a current need and requirement of the time, as it promotes justice and cohesion in culturally diverse societies.

Key words: cultural diplomacy, intercultural policy; the Council of Europe program «Intercultural Cities»; equality; cultural diversity.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Класичне визначення дипломатії міститься в Оксфордському словнику англійської мови: «Дипломатія – це реалізація

міжнародних відносин шляхом переговорів; сукупність засобів, що їх використовують послы й посланники задля забезпечення переговорного процесу; праця або мистецтво дипломата». Англійський дипломат Е. Сатоу уточнює: дипломатія – це «застосування розуму і такту з метою розвитку офіційних відносин між урядами незалежних держав».

Отже, дипломатія безпосередньо належить до сфери зовнішньої політики й, по суті, є одним із головних і найбільш ефективних засобів її здійснення. Дипломатія – це діяльність щодо ведення переговорів, підписання міжнародних угод, вивчення основних тенденцій і перспектив розвитку як регіональних, так і глобальних міжнародних відносин [1].

До видів дипломатії належать:

- дипломатія умиротворення;
- публічна дипломатія;
- економічна дипломатія;
- культурна дипломатія;
- народна дипломатія;
- двостороння\багатостороння;
- превентивна дипломатія;
- громадська дипломатія;
- доларова дипломатія.

Культурна дипломатія – це напрям дій, що ґрунтується на обміні ідеями, цінностями, традиціями та іншими аспектами культури чи ідентичності. Культурна дипломатія спрямована на зміцнення відносин і поліпшення соціокультурної співпраці, на просування національних інтересів на зовнішній арені [10].

Існує інше тлумачення, наведене «Українською дипломатичною енциклопедією» (автори статті – вітчизняні дослідники Ожеван М. А. та Кучмій О. П.), де культурну дипломатію визначено як:

1) зовнішню культурну політику (культурополітику), мета якої полягає в збереженні національної культури, обстоюванні національно-культурної ідентичності в міжнародному співробітництві тощо; поєднує політику держави щодо певних сфер культурної діяльності, культуру зовнішньополітичної діяльності, інструментальне використання культури та культурних норм у зовнішньополітичних діях;

2) урахування в дипломатичній діяльності держави культурних факторів задля досягнення міждержавного порозуміння через подолання культурних бар'єрів;

3) використання різноманітних чинників, культури, мистецтва й освіти з метою захисту та просування на міжнародній арені національних інтересів [5].

Отже, культурна дипломатія визначається як наукова субстанція і як реальність політики міжкультурного співробітництва має національну специфіку й технології здійснення, використовується як інструмент міжурядового співробітництва або «м'якого впливу» задля забезпечення національних інтересів на глобальному, регіональному та національному рівнях.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Традиційно виокремимо три ключові характеристики культурної дипломатії: широта (охоплення задіяних заходів), ненасильство й непомітність. Однак і сьогодні для дослідників залишається запитання: якою мірою культура країни пов'язана з культурною дипломатією та яким є ефект від діяльності культурної дипломатії загалом.

Саму тому треба окреслити два важливі завдання культурної дипломатії. На зовнішньому напрямі – забезпечення іміджу держави й успішності її міжнародної політики, на внутрішньому – зміна парадигми культури та реформування культурної політики, від чого залежать зміст і якість культурного продукту. Тому потрібно приділити увагу як зовнішньополітичному виміру політики культурної дипломатії, так і проблемі творення унікального культурного контенту для презентації країни за кордоном та здійснення комунікацій.

Культурна дипломатія має здатність створювати стійке й тривале враження в одній нації про іншу. Це дуже важливо, адже «режими минають, а емоційна пам'ять залишається» [4].

Вона виконує такі функції:

- 1) поширення інформації про країну через проведення культурних і мистецьких заходів, роботу культурних інституцій, популяризацію та пропаганду мови, мистецтва, культурної спадщини й національної кухні;
- 2) формування позитивного іміджу країни у світі;
- 3) налагодження двосторонніх зв'язків із країною перебування;
- 4) поширення політичного впливу в країнах перебування;
- 5) сприяння економічному розвитку держави, вихід на нові ринки [7].

Потрібно зазначити, що культурна дипломатія включає систему об'єктів цієї дипломатії, зокрема кінематографію, хореографію, музику, живопис, скульптуру, виставкову діяльність, освітні програми, наукові обміни, відкриття бібліотек, переклад літературних творів, трансляцію культурних програм, міжрелігійний діалог тощо. Крім того, потрібно підкреслити, що до суб'єктів культурної дипломатії належать, як правило,

органи державного управління, господарюючі суб'єкти, які залучаються державою як монополістом у зовнішньополітичній діяльності, неурядові організації тощо. Окремо треба звернути увагу на тому, що цифрова культурна дипломатія, пропаганда культурних досягнень через інтернет-телебачення, соціальні мережі й мобільні телефони надає багато нових можливостей. Проте водночас мережа, її потенціал, особливо в англomовному контенті, використовуються не повною мірою. Також важливо наголосити на використанні культурної дипломатії на державному, суспільному й приватному рівнях [9].

Культурна дипломатія стає дедалі більш важливим інструментом презентації країн на міжнародній арені засобами культури й через міжкультурні зв'язки та взаємодії. Вона є важливим і впливом важелем у формуванні іміджу будь-якої країни. Зокрема, культура нації – це як генетичний код кожного народу, який є унікальним та неповторним, а головне – незабутим.

На сьогодні важливим є питання толерантності й відкритості до інших народів, які спільно проживають на одній території, гендерна рівність, відсутності дискримінації тощо. Конфлікти, що можуть бути наслідком культурного релятивізму, страху чи підозри щодо «іншого», а також дискримінації, расизму чи проявів ненависті, – це виклики, із якими доводиться мати справу органам влади. На допомогу містам Рада Європи та міста-партнери розробили й визнали інтеркультурний підхід до інтеграції й інклюзивності, який дає змогу містам поставити різноманітність на службу розвитку особистості та суспільства.

Програма «Інтеркультурні міста», що реалізується Радою Європи, підтримує місцеві й регіональні органи влади в усьому світі в перегляді їхньої політики крізь інтеркультурну призму та супроводжує їх у розробці комплексних міжкультурних стратегій, щоб допомогти їм позитивно керувати різноманітністю й усвідомити переваги різноманітності.

Політичні лідери та більшість громадян позитивно сприймають різноманітність як ресурс і розуміють, що всі культури змінюються, коли вони стикаються одна з одною на суспільній арені. Вони виступають за плюралістичну ідентичність міста, побудовану навколо спільного бачення й спільних цінностей. Рівність, різноманітність і взаємодія – це три взаємопов'язані цінності, які покладено в основу розвитку та існування інтеркультурного міста [6].

Модель політики інтеркультурної інтеграції впливає з глибокого аналізу міських практик і широкого спектра міжнародних стандартів. Крім того, економічні, управлінські та психологічні дослідження

продемонстрували, що різноманітність надає значні переваги організаціям і містам у плані підвищення рівня інновацій, збільшення продуктивності та здатності розв'язувати проблеми. Існують також докази прямого взаємозв'язку між інтеркультурною політикою й добробутом громадян. Дослідження, опубліковане в січні 2018 р. групою міграційної політики, свідчить, що локальна інтеркультурна політика: 1) відіграє важливу роль у місцевому добробуті; 2) є одним із визначальних факторів позитивного сприйняття людей іншого походження громадськістю; 3) покращує довіру громадян до державних установ і громадських служб та заохочує виборців [2].

Українська мережа інтеркультурних міст (ICC-UA) — це міста з усталеною традицією спільної співпраці у впровадженні інтеркультурного підходу, викладеного в Рекомендації CM/Rec(2015)1 про інтеркультурну інтеграцію. Вони застосовують інтеркультурний підхід у своєму міському середовищі як засіб використання переваг різноманітності. Створений у 2015 р. за результатами Всеукраїнського Мелітопольського форуму, ICC-UA сьогодні включає шість міст, які географічно охоплюють усю територію України, а саме: Луцьк, Мелітополь, Павлоград, Суми, Одеса та Вінницю [8].

Луцьк – багатокультурне європейське місто, мешканці якого плечують і розвивають українську культуру, водночас підтримуючи та сприяючи культурному самовираженню інших народів та резидентів з інших регіонів України, представники яких проживають у Луцьку. Саме тому Програма Ради Європи «Інтеркультурні міста» стала платформою, де влада та громадськість уже протягом багатьох років має змогу вивчати потужний європейський досвід розвитку й удосконалення політики інтеркультурності, розширювати та грамотно управляти культурним розмаїттям, налагоджувати міжкультурні контакти.

Досвід участі міста Луцьк у Програмі «Інтеркультурні міста» розпочався з підписання Угоди про співпрацю між Радою Європи, Міністерством культури й містом Луцьк під час Першого форуму Інтеркультурних міст, що відбувся в місті Луцьку в червні 2012 р.

У серпні 2013 р. в Луцьку відбувся Другий форум інтеркультурних міст «Порт культур», головними темами якого стали розбудова міст та розвиток культури. Форум завершився прийняттям декларації про співпрацю між учасниками мережі інтеркультурних міст.

У 2014–2015 рр. у рамках програми «Інтеркультурні міста» спільно з містами Ботчирка (Швеція) та Павлоград здійснювалася реалізація українсько-шведського проєкту «Подолання стереотипів для побудови довіри та надії».

У 2016 р. розпочався другий етап програми Ради Європи «Інтеркультурні міста» в Україні. Під час зустрічі з координатором української мережі інтеркультурних міст Ксенією Рубікондо-Ховановою в серпні 2016 р. анонсовано, що місто Луцьк подасть заявку на офіційний вступ до програми. І вже в листопаді того ж року місто Луцьк отримало офіційне членство в українській мережі інтеркультурних міст.

Із цього приводу в Луцьку відбулася презентація напрацювань у рамках програми «Інтеркультурні міста» під час III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Образ міста в сучасному українському соціологічному дискурсі». У представленій під час конференції доповіді під назвою «Луцьк інтеркультурний» розкрито суть поняття «інтеркультура», презентовано роботу мережі інтеркультурних міст, зазначено про можливості використання досвіду інтеркультурних зв'язків.

З огляду на те, що Луцьк є колискою культурного розмаїття, у місті постійно відбуваються різні події, що мають на меті обмін досвідом, розвиток культурного розмаїття та налагодження дружніх міжетнічних контактів через культуру. Традиційним інтеркультурним фестивалем є «Палітра культур», що щорічно відбувається в рамках святкування Дня міста Луцька. Фестиваль проводиться з метою підвищення обізнаності про культурну спадщину народів, котрі населяють місто, поглиблення інтеркультурного діалогу й побудови дружніх зв'язків між представниками різних культур громади Луцька. Представники різних етносів (українці, поляки, чехи, євреї, кримські татари, роми, вірмени) презентують лучанам і гостям міста свою автентичну музику, пісенне надбання, танці, майстер-класи, красу національного одягу та розмаїття страв національних кухонь.

Інтеркультурний діалог і налагодження міжнародної співпраці через культуру здійснюється шляхом проведення двосторонніх візитів офіційних делегацій, підписання договорів й участі в спільних засіданнях. Зокрема, за 2016–2018 рр. Луцьк уклав Угоду про партнерство з містом Алба Юлія (Румунія), приймав на своїй землі делегацію представників німецької спілки «Мости дружби в Україну» та партнерів із міста Ліппе (Німеччина); підписав Меморандум про співпрацю зі словацьким містом Світ [3].

Представники Луцької міської ради стали учасниками навчального візиту для муніципальної поліції на тему «Система функціонування громадської поліції в інтеркультурній громаді». Захід проведено в жовтня 2019 р. в місті Фуенлабрада (Іспанія). У рамках візиту делегація з Луцька

взяла участь у конференції «Політика об'єднання: інтеркультурний підхід до безпеки міста», вивчила досвід функціонування місцевої поліції.

У листопада 2019 р. місто взяло участь у Конференції щодо ролі культурної спадщини в посиленні згуртованості громади. Захід відбувся в м. Страсбург (Франція). Під час конференції підбито підсумки реалізації ініціатив, програм і проєктів, започаткованих із нагоди року культурної спадщини в Європі. Представниками пілотних міст Лісабон (Португалія) та Рієка (Хорватія) презентовано зміст, методологію й результати спільного проєкту Ради Європи і Європейської комісії під назвою STEPS. Водночас експерти Ради Європи надали рекомендації щодо можливостей упровадження схожих проєктів й в інших містах інтеркультурної мережі.

У червні 2019 року радник міського голови Ігор Поліщук зустрівся з журналістами Німеччини, Грузії, Вірменії, Білорусі й України в рамках науково-практичної конференції: «Медіадіалог для демократії та миру», яка з 16 по 23 червня відбувалася на Волині. Цей проєкт підтримується Міністерством закордонних справ Німеччини й ставить за мету розбудувати європейську модель співпраці інституцій громадянського суспільства, мас-медіа, молоді та науковців у взаємодії з органами державної влади й місцевого самоврядування.

У 2020 р. відбулася реалізація міжконтинентального проєкту «Впровадження та залучення культурного різноманіття на глобальному рівні», який упроваджувався м. Мелітополь (Україна) та м. Балларат (Австралія). Метою проєкту було покращення навичок інтеркультурної компетентності серед громадськості міста шляхом проведення низки практичних тренінгів й інтерактивних вправ.

У 2021 р. Українською мережею Інтеркультурних міст реалізовано проєкт «Боротьба з чутками», мета якого – аналіз і протидія чуткам/стереотипам шляхом створення позитивних наративів й ефективної комунікаційної стратегії.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Різнманітність стала невід'ємною частиною сучасного суспільства й особливо відчутна в міському середовищі. Хоча люди різного національного, етнічного, мовного та релігійного походження зробили величезний внесок у повоєнне процвітання, нерівність, пов'язана з походженням, культурою чи кольором шкіри, зберігається й неприязнь до плюралізму, ідентичності та загальних цінностей часто політично експлуатується. Сприяння справедливості та згуртованості в культурно різноманітних

суспільствах стає все більшим викликом. Саме тому правильне впровадження інтеркультурної політики в містах є актуальною потребою й вимогою часу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Визначення поняття «дипломатія». Роль дипломатії на початку XXI ст. у вирішенні глобальних проблем сучасності. *Kimo*. URL: <http://kimo.univ.kiev.ua/DKS/05.htm>
2. Вудсон, Ж. «Мистецтво змішування». URL: <https://rm.coe.int/-/16809ccd42>
3. Департамент культури Луцької міської ради. URL: <http://culture-lutsk.org.ua/proekty/interkulturni-mista>
4. Клименко, В. Культурна дипломатія: елегантний тандем мистецтва і політики. *Культура і Креативність*. URL: <https://www.culturepartnership.eu/ua/article/cultural-diplomacy> (дата звернення: 09.03.2021).
5. Ожеван, М. А., Кучмій, О. П. (2004). Культурна дипломатія // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. Київ: Знання України, т. 1, с. 380–381.
6. Програма Ради Європи «Інтеркультурні міста». URL: <https://www.coe.int/en/web/interculturalcities/about>
7. Розумна, О. Досвід функціонування європейських інститутів культурної дипломатії: висновки для України. Національний інститут стратегічних досліджень URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1649/>
8. Українська мережа Інтеркультурних міст програми Ради Європи. URL: https://www.coe.int/en/web/interculturalcities/ukraine?fbclid=IwAR1NjukPovy4j2a-2GiDL-zOoa1UYXu0BDSu_Jy4vp8JMoToNz7xE-y8xGHI
9. Waller, Michael J. (2009). Cultural Diplomacy, Political Influence, and Integrated Strategy, in *Strategic Influence: Public Diplomacy, Counterpropaganda, and Political Warfare*. Washington, DC: Crossbow Press, p. 74–99. ISBN 978-0-9792-2364-8.
10. What is Cultural Diplomacy? What is Soft Power? URL: http://www.culturaldiplomacy.org/index.php?en_culturaldiplomacy

REFERENCES

1. Definition of the concept of «diplomacy». The role of diplomacy at the beginning of the 21st century in solving the global problems of our time. *Kimo*.
2. Woodson, J. (2019). *The Art of Mixing*.
3. Department for Culture of the Lutsk City Council. «Intercultural cities» program.
4. Klymenko, V. (2016). Cultural diplomacy: an elegant tandem of art and politics. *Culture and Creativity* (in Ukrainian).
5. Ozhevan, M. A., Kuchmiy, O. P. (2004). Cultural diplomacy // *Ukrainian diplomatic encyclopedia: In 2 volumes, vol. 1, 380–381* (in Ukrainian).
6. Council of Europe program «Intercultural cities». *About Intercultural Cities* (in English).
7. Rozumna, O. (2014). Experience of functioning of European institutions of cultural diplomacy: conclusions for Ukraine. *National Institute of Strategic Studies* (in Ukrainian).

8. Ukrainian network of Intercultural cities of the Council of Europe program. The Ukrainian Intercultural cities network (in English).

9. Waller, Michael J. (2009). Cultural Diplomacy, Political Influence, and Integrated Strategy, in Strategic Influence: Public Diplomacy, Counterpropaganda, and Political Warfare. Washington, DC: Crossbow Press. 74–99. ISBN 978-0-9792-2364-8.

10. What is Cultural Diplomacy? What is Soft Power? Institute for Cultural Diplomacy (in English).

Матеріал надійшов до редакції 05.05.2022 р.